

Vergaderjaar 2024–2025

29 664

Binnenvisserij

Nr. 214

**BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, VISSERIJ,
VOEDSELZEKERHEID EN NATUUR**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 juli 2025

Bij deze informeer ik uw Kamer over mijn voorgenomen besluit over maatregelen ten behoeve van de natuurcompensatie voor aanleg van de Tweede Maasvlakte in de Voordelta. Hiermee geef ik tevens invulling aan motie Flach c.s.¹ en aan de uitspraak van de Rechtbank Midden-Nederland.

Voorafgaand proces

In het kader van de uitvoering van de motie Flach c.s. heb ik verschillende opties verkend. Dit leidde tot een voorstel dat ik februari dit jaar heb besproken met de meest relevante stakeholders en andere departementen. Er bleek onvoldoende steun om met dit voorstel door te gaan. De vertegenwoordigers van de visserij- en de natuur- en milieuorganisaties hebben mij verzocht om nogmaals te proberen om er samen uit te komen. Ik heb hiermee ingestemd.

Eind maart hebben vertegenwoordigers van de visserijorganisaties, de natuur- en milieuorganisaties, Havenbedrijf Rotterdam en IenW/Rijkswaterstaat als beheerder van Natura 2000-gebied Voordelta naar mij en elkaar het commitment uitgesproken om ernaar te streven om er samen uit te komen.

Om het gesprek niet helemaal vanaf nul te voeren, hebben wij afgesproken om te vertrekken vanaf het punt waar de dialoog in 2023 was geëindigd; daar waar de partijen het destijds met elkaar over eens waren. De motie Flach c.s. en de daarin genoemde aandachtsgebieden en uitgangspunten zetten verder het kader voor de gesprekken. Dit geldt ook voor het basisprincipe onder het compensatieplan uit 2003, waarbij voor elke hectare verloren habitat er in tien hectare van het habitat kwaliteitsverbetering gerealiseerd zal worden. Vanwege de opgelopen vertraging in de natuurcompensatie geldt ook een wettelijke plicht tot extra compen-

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2023–2024, 36 410 XIV, nr. 88

satie. Over de omvang daarvan bestaat geen maatstaf of juridische duidelijkheid, daar kan ik zelf op basis van redelijkheid invulling aan geven.

Vervolgens is onder begeleiding van mijn departement in een kortlopend proces (hierna «snelkookpanproces») geprobeerd tot een breed gedragen voorstel te komen. Ondanks de inzet van de betrokken partijen, het respect voor elkaars belangen en het besef dat dit de laatste kans was om er samen uit te komen, is dat tot mijn teleurstelling niet gelukt. Er rest mij daarom geen andere mogelijkheid dan zelf tot een uitwerking te komen.

In die uitwerking houd ik zo veel mogelijk rekening met de belangen van de visserij, zowel die in de Voordelta als daarbuiten. Ik besef dat de vissers geen schuld hebben aan het met de aanleg van de Tweede Maasvlakte verloren gaan van natuurwaarden en dat zij terplekke visgebied zijn verloren. Ik besef ook heel goed dat elke sluiting van visgebied in het kader van de natuurcompensatie nadelig is voor vissers die daar hun brood verdienen. Tegelijkertijd ontkom ik er niet aan dat er gebieden gesloten moeten worden om aan de compensatieopgave te voldoen. In de afwegingen over omvang, locatie en maatregelen heb ik mede in het licht van de motie Flach c.s. zoveel als mogelijk rekening gehouden met de belangen van de vissers en daarnaast gezocht naar een ecologisch waardevolle invulling van de verplichting tot natuurcompensatie.

Beoogde compensatiemaatregelen

Het habitatype H110B² is gedefinieerd als de zeebodem inclusief de waterkolom daarboven. Ten tijde van het opstellen van het natuurcompensatieplan werd verondersteld dat met de aanleg van de Tweede Maasvlakte circa 3.125 ha van het habitatype H110B verloren zou gaan. Het in 2003 met de Commissie overeengekomen compensatieplan betreft daarom een «zeereservaat» van circa 31.250 ha, waarbinnen het habitatype de maximale gelegenheid zou krijgen om zich te ontwikkelen naar de natuurlijke omstandigheden en ecologische potentie. Inmiddels weten we dat er als gevolg van de aanleg van de Tweede Maasvlakte niet de verwachte 3.125 ha verloren is gegaan, maar 2.146 ha. De motie Flach c.s. verzoekt mij daarom uit te gaan van dat areaal. Uitgaande van dat areaal moet het totale gebied waar kwaliteitsverbetering wordt gerealiseerd een minimale omvang hebben van circa 21.460 hectare. Ter compensatie van de opgelopen vertraging, een wettelijke verplichting, vergroot ik het compensatiegebied met circa 2.540 ha. Daarmee komt de totale omvang van het compensatiegebied op circa 24.000 hectare.

In de bijlage is een indicatief kaartbeeld opgenomen van de door mij voorgenomen alternatieve invulling van de natuurcompensatie.

De door mij beoogde maatregelen zijn als volgt.

Het vigerende toegangsbeperkend besluit, dat sinds 2008 in de Voordelta geldt voor de boomkorvisserij met een motorvermogen van meer dan 260 pk, blijft gehandhaafd. Dat toegangsbeperkend besluit zal ik wijzigen. Met de wijziging wordt binnen de Voordelta een gebied met een totale omvang van circa 12.700 ha gesloten voor alle bodemberoerende visserij. Het gaat dan om in ieder geval garnalenvisserij, boomkorvisserij, ensisvisserij, mosselvisserij, kokkelvisserij, oestervisserij en spisulavisserij. Daarbij is het doel het ongestoord laten van de zeebodem zodat natuurlijke ontwikkeling daarvan kan plaatsvinden. Andere vormen van visserij en aquacultuur zijn toegestaan, mits mogelijk op grond van de

² Officiële benaming: «Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken (Noordzee-kustzone)»

natuurwetgeving (geen significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen).

Binnen het compensatiegebied in de Voordelta wordt een no take-zone van circa 4.200 ha ingesteld, waar een strikter beschermingsregime zal gelden, vergelijkbaar met het regime van het voornoemde «zeereservaat». In dit gebied worden nagenoeg alle onderwateractiviteiten, waaronder alle visserijvormen (actief én passief, inclusief sportvisserij vanaf het water), geweerd. Zodoende kan het habitatype zich daar ongestoord ontwikkelen, onder de van nature voorkomende omstandigheden. De ontwikkeling van de natuurwaarden in de compensatiegebieden zal worden gevolgd. De informatie uit die ecologische monitoring is aanvullend op (onderzoeks)monitoring die in andere gebieden plaatsvindt en draagt bij aan de landelijke kennis over de ecologische potentie van het habitatype.

Voor het gehele compensatiegebied zal gelden dat aanleg en onderhoud van kabels en (pijp)leidingen mogelijk zullen zijn, mits dit mogelijk is op grond van de natuurwetgeving (geen significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen). Dit geldt ook voor het testen van innovatieve oplossingen voor de beveiliging van dergelijke infrastructuur, het gebruik van onderwater drones en het opruimen van explosieven door het Ministerie van Defensie in dit gebied.

Het Brouwershavense Gat, het gebied ten noorden van de Bollen van de Ooster en het gebied ten westen van de Hinderplaat, de gebieden die specifiek worden genoemd in de motie Flach c.s., zijn vooral van belang voor ensis- en garnalenvisserij. Ik heb ruimte gevonden om deze visserij in het kader van de natuurcompensatie te ontzien. In een smalle strook voor de Brouwersdam en de Kop van Goeree wordt beperkt gevisst met vaste tuigen en zegen (passief ingezet). Ook deze vissers wil ik ontzien.

Buiten de Voordelta, voor de kust van Zuid-Holland, wordt een gebied (omvang circa 11.300 ha) aangewezen als «bijzonder nationaal natuurgebied». Dit hele gebied zal met een toegangsbeperkend besluit alle bodemberoerende visserij worden verboden. Ook in een deel van dit compensatiegebied gaat het striktere regime gelden (no take-zone, omvang circa 3.300 ha).

Zowel in de Voordelta als voor de Zuid-Hollandse kust ligt een deel van het compensatiegebied buiten de 3-mijlszone. Daarbuiten kan ik op grond van Nederlandse wetgeving visserijbeperkingen alleen opleggen aan Nederlandse vissers. Voor buitenlandse vissers moet een Europese procedure, op grond van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid, worden doorlopen (zie hieronder).

Europese Commissie

In 2003 heeft de Europese Commissie ingestemd met het door het toenmalige kabinet aangeboden natuurcompensatieplan. Ik kan hier niet eenzijdig van afwijken, zo heeft de Europese Commissie onlangs nog benadrukt; een definitief besluit over de natuurcompensatie kan ik niet nemen zonder instemming van de Europese Commissie. Het hierboven beschreven voorgenomen maatregelenpakket stuur ik daarom op een zo kort mogelijke termijn ook aan Eurocommissaris Roswall, met een verzoek tot instemming.

Uit eerdere communicatie met de Commissie blijkt mij dat zij het voorgenomen besluit zal toetsen aan het compensatieplan uit 2003.

Uitwerking

De benoemde compensatiegebieden zullen niet meer beschikbaar zijn voor bodemberoerende visserij. Mijn inzet is erop gericht dat deze gebiedssluiting wordt meegenomen in het kader van het Noordzeeakkoord, ten behoeve van de ambitie voor 15% bodembescherming in 2030.

De natuurvergunning van Havenbedrijf Rotterdam zal ik aanpassen naar aanleiding van de gewijzigde vorm van de natuurcompensatie.

Zoals eerder beschreven zullen door middel van een toegangsbeperkend besluit gebieden gesloten worden voor bodemberoerende visserij dan wel voor nagenoeg alle onderwateractiviteiten. De mossel-, ensis- en garnalenvissers zijn uitgerust met een *blackbox* aan de hand waarvan geconstateerd kan worden of de vissers zich houden aan de gebieden waar zij wel mogen blijven vissen. De data uit de *blackbox* komen beschikbaar in de speciaal hiervoor ingerichte Visserijmonitor die geraadpleegd kan worden door de vissers en handhavende instanties.

Het grootste deel van het compensatiegebied ligt binnen de 3-mijlszone. Daarbinnen geldt het Benelux-verdrag: voor Belgische vissers gelden dezelfde verplichtingen als voor de Nederlandse. Belgische vissers worden in de natuurvergunning al verplicht tot het actief hebben van een *blackbox*. Een groot deel van deze Belgische groep van garnalenvissers heeft al geruime tijd deze *blackbox* actief. Zonder black box mag de natuurvergunning niet benut worden.

Maatregelen die we binnen de 3-mijlszone treffen, en daarmee gepaard gaande verplichtingen zal ik melden aan de Belgische autoriteiten. Buiten de 3-mijlszone hebben ook andere lidstaten toegang tot de Nederlandse wateren. Hier geldt het Gemeenschappelijk Visserijbeleid. Om het deel van de compensatiemaatregelen buiten de 3 zeemijl ook voor deze buitenlandse vissers te laten gelden, moet een Europese procedure doorlopen worden. Ik kan niet vooruitlopen op de duur van dit traject maar verwacht dat dit enkele jaren zal kosten. Ik zet me ervoor in om in samenwerking met de andere lidstaten en de Commissie dit proces zo snel als mogelijk te doorlopen.

Flankerend beleid

Ik realiseer me dat de door mij voorgenomen compensatiemaatregelen voor de visserijsector ingrijpend zullen zijn. Daarom zorg ik voor flankerend beleid.

Voor het gehele pakket van compensatiemaatregelen en flankerend beleid zijn met de Voorjaarsnota 2024 financiële middelen overgeheveld uit de risicovoorziening voor het Project Mainport Rotterdam, waarvan de natuurcompensatie Voordelta onderdeel is. Op de begroting van LVVN is daarmee circa € 27 mln. beschikbaar gekomen. Zodra de toegangsbeperkende besluiten definitief zijn, komen deze financiële middelen beschikbaar. Voor de inzet daarvan denk ik aan drie hoofdcategorieën: compensatie, innovatie en onderzoek. De beschikbare financiële middelen zijn nog niet concreet aan een van deze categorieën toegewezen. Hierdoor is er ruimte om de middelen in te zetten daar waar zij het hardst nodig zijn. Vanzelfsprekend ben ik daarbij gehouden aan de ruimte die de wettelijke kaders daartoe bieden.

Vissers die menen dat zij aanspraak kunnen maken op nadeelcompensatie, kunnen daartoe een verzoek indienen. Ook zal ik kijken naar maatwerk. Het gaat dan bijvoorbeeld om kleinschalige visserij die niet in staat is uit te wijken naar andere locaties.

Op het gebied van innovatie ben ik voornemens om een energie-efficiëntieregeling specifiek voor schaal- en schelpdiervisserij open te stellen. Deze regeling is bedoeld voor medefinanciering van maatregelen die ervoor zorgen dat de schepen minder brandstof verbruiken, hierbij kan gedacht worden aan maatregelen als een nieuwe brandstofbesparende schroef. Ook het financieren van onderzoek naar alternatieve, minder bodemberoerende en passieve vistuigen behoort tot de mogelijkheden. Hierbij kan worden aangesloten op onderzoek dat momenteel loopt in de Waddenzee.

Tot slot

Met bovenbeschreven maatregelenpakket heb ik getracht een goede balans aan te brengen tussen de belangen van de visserij, ecologisch waardevolle invulling, de wettelijke verplichting tot natuurcompensatie en de invulling van de motie Flach c.s. Met deze invulling beschouw ik deze motie als afgedaan. Gelet op de omvang van het totale compensatiegebied, de omvang en ligging van de afzonderlijke deelgebieden, en ook de aanwijzing van het nieuwe natuurgebied buiten de Voordelta, ben ik van mening dat dit maatregelenpakket uitlegbaar is aan de Europese Commissie. Er is evenwel een kans dat de Commissie niet instemt. Indien dit het geval is, zal ik hierover in overleg treden met de Commissie en uw Kamer hierover informeren.

De Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
J.F. Rummenie